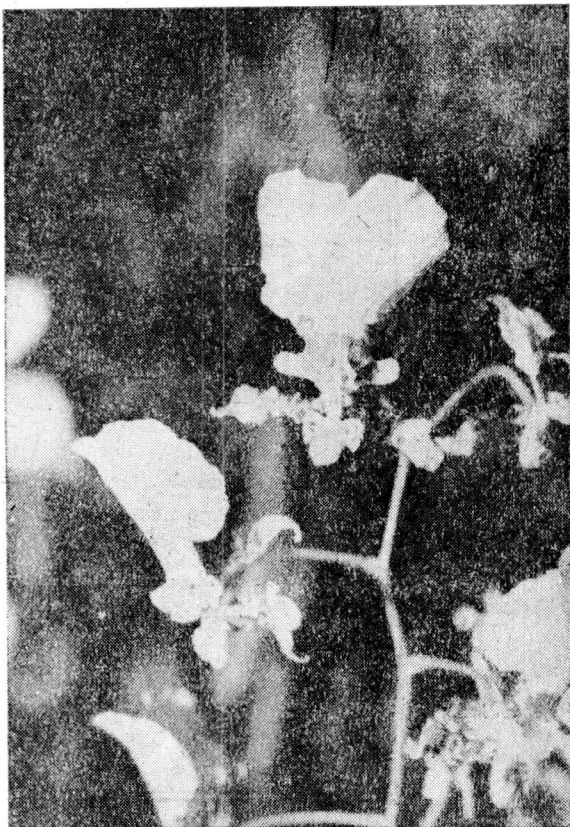

රැකගතයුතු අපේ උරුමය — උඩවැඩියා

පටු මුහුදු තීරයකින් ඉන්දියාවෙන් වෙන්වී ඇති “ශ්‍රී ලංකාව”, කුඩා දූපතකි. එහි විශාලත්වය වර්ග කිලෝ මීටර් 65,610 කි. (වර්ග සැතපුම් 25,332) වෙනත් බොහෝ රටවල් වල දක්නට නොමැති අන්දමින් එකිනෙකට වෙනස් වූ දේශගුණික ලක්ෂණයන් ගෙන් හෙබි කලාප කිහිපයක් මෙහි දැකිය හැකිය. එසේ වීමට හේතුවී ඇත්තේ, රට අභ්‍යන්තරයේ (මධ්‍යම ප්‍රදේශයේ) උස් කඳුවැටි (උසම ස්ථානය මීටර් 2524 ක් හෙවත් අඩි 8281 කි.) පිහිටීමයි.

කෙසේ වුවද ශ්‍රී ලංකාවෙහි කඳුකර ප්‍රදේශයන්ට වඩා මුහුදු තීරයෙහි පිහිටා ඇති ප්‍රදේශයන්හි, උෂ්ණත්වය අධිකය. අවුරුද්දේ එක් එක් කාලවලදී නිරිත දිග සහ ඊසාන දිග මෝසම් සුළං වලින් ඇතිවන වැහි වලාකුළු රටේ මැද කඳුකරයෙහි තැන්පත්වීම නිසා වැසි ඇතිවේ. නිරිතදිග සාමාන්‍ය වාර්ෂික වර්ෂාපතනය අහල් 200 කට අධික වන අතර, ඊසාන දිග වාර්ෂික වර්ෂාපතනය අහල් 40කට අඩු වේ.

දේශීය උරුමයෙන් අප සතුව ඇති මල් වර්ග රාශියකි. ඉන් උඩවැඩියා මල්වලට හිමිවන්නේ අද්විතීය ස්ථානයකි. ලෝකයේ වෙනත් තැනක නොමැති මේ උරුමය රැක ගැනීමේ වැදගත්කම මෙම ලිපියෙන් අවධාරණය කෙරේ.

රටේ ඕනෑම ස්ථානයක සිට සැතපුම් 70 ක් පමණ ගමන් කළ විට පැහැදිලි දේශගුණික වෙනසක් දැකිය හැකිය. එසේම එම ප්‍රදේශයන්හි ගස්වැල් පවා බිහිවී ඇත්තේ ප්‍රදේශයේ දේශගුණයට අනුකූල වන අයුරිනි.

**ආචාර්ය
රොහාන් වික්‍රමසිංහ
විසිනි.**

මේ අතර සැලකිල්ලට ගතයුතු තවත් වැදගත් කරුණක් වන්නේ ලෝකයේ දූපත් වශයෙන් ඇති වෙනත් රටවල් වල මෙන්ම ශ්‍රී ලංකාවේද, අන් රටවල්වල නොමැති දේශජ ගස් වර්ග පිහිටා තිබීමයි. (අතීතයේදී මහාද්වීපයකින් වෙන්වී ගිය නවසීලන්තයේද ක්‍රමයෙන් නව පැලෑටි වර්ග බිහි වෙමින් පවතී.)

දූනට ලංකාවේ ඇති පැලෑටි වර්ග (ගස්, වැල්) ආවේනික ගති ලක්ෂණ වලින්ම යුතුව, අදාළ දේශගුණික කලාපයන්හි දේශගුණ තත්ත්වයන්ට අනුකූලව බිහිවී ඇති බව ඉහතදී කීවෙමු. ශ්‍රී ලංකාවේ උඩවැඩියා මල් ගැන සැලකිලිමත් වීමෙන් මෙම කරුණු විමසිය හැකිය. මෙරට දේශීය උඩවැඩියා වර්ග කීපයක් දක්නට ඇත.

එයින් කීපයක් (“ටෙරස්ටියල් උඩවැඩියා”) වැවෙන්නේ පොළොවෙහි හෝ වනාන්තරයේ වැටී ඇති දිරායන කොළ මතුපිටය. උදාහරණයක් වශයෙන් “චණුරාජ” හා “ඉරුරාජ” යනුත් කළ හැකිය. අනෙක් උඩවැඩියා වර්ග (එපිපිටස්) ගල් පර්වත සහ ගස්මත වැවේ. “වෙසක් උඩවැඩියා” හා “අනුරාධපුර උඩවැඩියා” මේ ගණයට අයත් ය.

කැලැබදව වැඩෙන දේශීය උඩවැඩියා මල් බොහොමයක් ප්‍රමාණයෙන් කුඩා නිසා මල් බඳුන් වලට දැමීම හා අලංකාර කිරීම සඳහා උපකාර කර ගැනීමේ දී අගයක් නොපෙන්වේ. එහෙත් මේවා මෙරටේ පාරම්පරික උරුමයක් බැවින් සංරක්ෂණය කළ යුතුවේ. උදාහරණයක් ලෙස අනුරාධපුර උඩවැඩියා වර්ග සම්බන්ධව කරුණු සාකච්ඡා කිරීමට කැමැත්තෙමු. මේ මල් වර්ගය පහත රට ප්‍රදේශ කීපයක දී දැකිය හැකි අතර එක් එක් පැලෑටියේ එකිනෙකට වෙනස් විවිධ වර්ණ වලින් යුත් මල් හටගනී. රෝස පාට, අලු පාට, කහ පාට, කොළ පාට, නිල් පාට, ආදී වශයෙන් මෙහි වර්ණ ප්‍රමාණය 50 කට වැඩිය. මෙයින් සමහර මල් පැහැදිලි එකම පාටකින් යුක්ත වන අතර, ඇතැම් මල් තිත් සහිත හෝ වෙනත් වර්ණයන් ගෙන් යුක්ත වේ. මෙම ගස්වල එක සමාන වූ පැල දෙකක් නොමැති බවද එක සමාන පෙති, හැඩය සහ පාට ඇති එක සමාන මල් පිදෙන ගස් දෙකක් නොමැති බවද සමහරු පවසති. මෙම වර්ග යන් පාට හා හැඩය අතින් එකිනෙකට වෙනස් වුවද එක් අංගයකින් පොදුය. ඒ හැම මලක්ම යුතුවන අයස්කාන්ත සුවඳයි.

දේශප පැලෑටි වලට ඇතිවී තිබෙන කර්ජනය පිළිබඳව ජනතාව තුළ අවබෝධයක් ඇතිකිරීමට මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය විසින් විශේෂ පරිශ්‍රමයක් දරයි. එසේ වුවද සංවර්ධන කාර්යයන් සඳහා කැලෑ එළි පෙහෙළි කෙරෙන්නේ උඩවැඩියා පැලද විනාශ කරමිනි. ප්‍රදේශයේ වාසය කරන ජනතාවට යටත් පිරිසෙයින් ගෙවන්නෙහි ගසක් උඩ හෝ එම මල් පැල සිටුවා ගැනීමට උනන්දුවියා හැකි නම් “උඩවැඩිය” සංරක්ෂණය අපහසු දෙයක් නොවේ.

කොළඹ විශ්ව විද්‍යාලයේ උද්භිදවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ මහාචාර්ය බී. ඒ. අබේවික්‍රම මහතා මෙරටෙහි උඩවැඩියා වර්ග 169 ක් ඇති බවත්, ඉන් වර්ග 74 ක් මෙරටෙහි පමණක් වැවෙන, වෙනත් රටවල නොමැති දේශපවර්ග බවත් පෙන්වා දෙයි.

දේශීය උඩවැඩියා වර්ග 6 ක් නීතියෙන් ම ආරක්ෂා කර ඇතත්, මෙම නීතිය එතරම් ප්‍රකට හෝ ක්‍රියාත්මක එකක් නොවේ. එම උඩවැඩියා වර්ග හය නම් වෙසක් උඩ වැඩියා (බෙඩරෝබියම් මැකානියා) අනුරාධපුර උඩවැඩියා (වැන්ඩා ටෙස්ලතා), පොක්ස්ටෙල් උඩ වැඩියා (රයිනෝකෝස්ට්ලිස් රෙසුටා), කහ උඩවැඩියා (වැන්ඩා ස්පෙතුල්ටා) ප්‍රිමරෝස් උඩවැඩියා (ඩෙන්රෝබියන් හෙටරකාපන්) සහ බැපඩයිල් උඩවැඩියා (ඉප්සිස් - පෙසියෙසා) වේ.

මූලික වශයෙන් මෙම උඩවැඩියා වර්ග ආරක්ෂා කිරීමට කටයුතු කර ඇත්තේ මෙම මල් සිත් ඇද ගන්නා සුළු නිසා මල් කැඩීමෙන් සහ කැලෑවල ඇති ගස් උදුරා ගෙන යාමෙන් ඒවා වද වීමට හේතු විය හැකි බැවිනි. කෙසේ වුවද ජනගහනය වර්ධනය වීම (1824දී දශලක්ෂ 0.89 ක් පමණ සිට 1981 දශ ලක්ෂ 14.8 දක්වා) සහ පසුගිය වසර වල සිදුවූ කැලෑ එළි කිරීම නිසා දේශීය උඩවැඩියා වර්ග සම්පූර්ණයෙන් වදවී යන තත්ත්වයට පත් වී ඇත.

උදහරණ වශයෙන් හුන්තස්ගිරි කන්දේ තිබුන “වන්දානැයිටෙෂ” නම් උද්භිද නාමයෙන් යුත් උඩවැඩියා වර්ගය හැඳින් විය හැකිය. මේවා දනට සම්පූර්ණයෙන්ම වදවී ගොස් ඇති අතර අවසාන වශයෙන් දක්නට ලැබී ඇත්තේ 1898 දීය.

පැලෑටි වර්ග නැති වීමට අමතරව තවත් විශාල ලෙස බලපාන ප්‍රශ්ණයක් වී ඇත්තේ පලිබෝධ නාශක පාවිච්චියයි. උඩවැඩියා මල් සෑම එකකම පාහේ පරාග පෝෂණය කරන්නේ කුඩා සතුන් හෝ කුරුල්ලන් මගිනි. විශාල වශයෙන් කෘමි නාශක ද්‍රව්‍යයන් පාවිච්චියේ දී පරාග පෝෂණයට අවශ්‍ය කෘමීන් විනාශ වීම නිසා මල් හට නොගැනීම හේතුවෙන් ඇට නොඉපද වන බැවින් පැලෑටි වර්ධනය සිදු නොවේ.

මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය විසින් දේශප පැලෑටිවලට ඇතිවී තිබෙන මෙම කර්ජනය පිළිබඳව ජනතාව තුළ අවබෝධයක් ඇති කිරීමට විශේෂ පරිශ්‍රමයක් දරයි. කැලෑ එළි කෙරෙන ව්‍යාපෘති ඇතිවන විට එම ප්‍රදේශයේ ඇති උඩවැඩියා මල්ද විනාශ වී යයි. නමුත් එම ප්‍රදේශයේ වාසය කරන ජනතාව යටත් පිරිසෙයින් එම මල් පැල ගෙවන්නෙහි ගස් උඩ හෝ සිටවා ගැනීමට උනන්දු වන්නේ නම් ඒවා ආරක්ෂා වේ. (රන්දෙණිගල ජලාශය මැද ඇති දුචක මහවැලි අධිකාරියේ හා අනෙක් ආයතනවල ද සහභාගිත්වය

ඇතිව උඩවැඩියා මල් ආරක්ෂිත ස්ථානයක් සකස් කිරීමට දැනට පියවර ගෙන ඇත. වෙනත් රාජ්‍ය ආයතන වල සහභාගිත්වය ඇතිව උඩවැඩියා මල් ආරක්ෂිත ස්ථාන කිපයක් සිගිරිය හා දඹුල්ල ප්‍රදේශවල ඇති කිරීමට ද යෝජනා කර ඇත.)

කෙසේ නමුදු ඉහත සඳහන් කළ පරිදි රටේ දේශභෞතික කලාප රැසක්ද, (සමහර ප්‍රදේශ වලට) විශේෂිත දේශගුණ තත්ත්වයන් ඇති ප්‍රදේශ රැසක් ද ඇති නිසා ඒ ඒ ප්‍රදේශ වල වැවෙන උඩවැඩියා ආරක්ෂා කර ගැනීම සංකීර්ණ කටයුත්තක් වේ. එහෙයින් ඒ සඳහා මහජනතාවගේ සහයෝගය විශාල ලෙස අවශ්‍ය ය. උඩවැඩියා වර්ග සහ වෙනත් වදවී යන පැලෑටි සහ ගස් වර්ග ආරක්ෂා කර ගැනීමට මෙරටෙහි ‘ගොවි ජනතාව’ ගෙන් සහයෝගය ලැබෙන්නේ නම් එය ඔවුන් විසින් රටට කරන විශේෂ සේවාවක් වනු ඇත.

මෙයට සාමාන්‍යයෙන් අනුගමනය කළ යුතු වැඩ පිළිවෙල මෙසේය. ගස් වල වැවෙන උඩවැඩියා වර්ග පොල් ලෙල්ලක් තබා ගසක කොහු ලනුවකින් බැඳිය යුතුය. ඒ සඳහා සණකම පොත්තක් ඇති ගසක් තෝරා ගත යුතුය. ඒවායේ මුල් ඇදෙන තෙක් වියලි කාලය තුළදී තෙතමනයෙන් යුක්තව තැබිය යුතුය. අරලිය සහ “ග්ලිරිසිඩියා” ගස් අමතරව කැලෑබදව උඩවැඩියා වැවෙන ගස් වර්ගද මේ සඳහා යොදා ගත හැකිය. උඩවැඩියා වලට අවශ්‍යය සෙවන සහ තෙතමනය පිළිබඳව දැන ගැනීමට එවැනි ගස් වැවෙන පරිසරය පිළිබඳ අධ්‍යයනයන් කළ යුතුවේ. (“ටෙරස්ටිල්” සහ “ග්‍රවුන්ස්” යන උඩවැඩියා වර්ග කැලේ වැවෙන ආකාරයටම අනුරූප වනසේ වැටිය යුතුවේ.)

ආරක්ෂිත කැලෑ ප්‍රදේශ වලින් උඩ වැඩියා ගස් ඉවත් කර නොගැනීම මේවා සංරක්ෂණය කිරීමට උදව් වීමකි. එසේම සංවර්ධනය හා ජනාවාස ඇති කිරීම පිණිස කැලෑ හෙලි කරන විට මෙම පැලෑටි ඉවත් කිරීම කළ යුත්තේ හුදෙක් සංරක්ෂණය කිරීම සඳහා පමණය.